

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego
o popieraniu kultury krajowej na polu budowlı wodnych.

Wysoki Sejmie!

Jak w latach poprzednich, tak w roku bieżącym złożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wyczerpujące sprawozdanie z czynności swoich na polu budowlı wodnych. Sprawozdanie to mieści w sobie kilka odrębnych działów, jako to:

- I. Właściwe roboty i budowle wodne;
- II. Sprawy rybactwa krajowego;
- III. Sprawy stacyi doświadczalnych dla kultury torfowisk;
- IV. Organizacya i czynności Biura melioracyjnego;
- V. Uzasadnienie rubryki XIII. preliminarza budżetu krajowego na rok 1897.

Ad I. W dziale pierwszym przedstawia sprawozdanie Wydziału krajowego w różnych swoich częściach dokładny i szeroki obraz działalności na polu właściwych budowli i melioracyi wodnych. — Podjęte przez kraj w tym kierunku czynności rozwijały się początkowo bardzo powoli, gdyż brakowało sił zawodowych, wyćwiczonych nie tylko teoretycznie, lecz także praktycznie, przy nadzwyczaj trudnych zadaniach budowlı wodnych i pomimo, że Biuro melioracyjne już w roku 1879 ustanowione zostało, składające się z 3-ech tymczasowo przyjętych inżynierów. Skutków doraźnych oczekiwać było trudno, zwłaszcza przy tak słabej i prowizorycznej jego organizacyi. Siły techniczne z biegiem czasu wyrobić się musiały, to też dopiero od lat około 10-ciu przybierają usiłowania te większe znaczenie, a w ostatnich latach wzrosły do wielkich rozmiarów, które chociaż pociągają za sobą coraz cięższe ofiary materyalne i obciążają budżet poważnemi sumami, dają jednak rękojmię dobrych skutków ekonomicznych i wzbogacenia kraju, zabezpieczając rolnictwo od klęsk powodziowych, powtarzających się co kilka lat, a przemieniając role zabagnione w żyzne i do uprawy przydatne.

Całe Powiśle od Krakowa aż po San przedstawia bardzo szeroką dolinę u stóp gór Karpackich położoną, z których woda raptownie na nią spływając opiera się o wielkie wody na Wiśle, bądź to skutkiem zatorów, bądź sloty letniej powstałe i przemienia ją w jedno wielkie jezioro. — Przy jednorazowej takiej powodzi wyrządza ona krajowi większe szkody niż wszystkie sumy, które dotąd z funduszu krajowego regulacye pochłoneły, o czem świadczy wymownie i przerażająco powódź z r. 1894, której szkody na samem Powiślu na 5,800.000 zł., a w całym kraju na około 14,000.000 zł. zostały obliczone.

Celem ochrony przed temi klęskami i dania możności uprawy podmokłych nizin podjęta została systematyczna praca. Po wykonaniu regulacyi Łęgu, Krzemienicy, Nowego Brnia, Białej, Kisieliny i Uswicy, obok ukończonych już regulacyi Trześniówki, Starego Brnia, kanałów Chorzelowskich i kanału Zyblikiewicza, a po

uzupełnieniu obwałowania dopływów Wisły i Wisły samej w powiatach tarnobrzeskim, mieleckim, dąbrowskim, brzeskim, bocheńskim, wielickim i krakowskim, co według preliminarza robót do lat 10 nastąpi, cała ta nizina, obejmująca przeszło 1.700 klm. □, będzie stanowczo ochroniona od peryodycznych zalewów i chyba tylko nadzwyczajne, raz w wieku może zdarzające się powodzie, mogłyby zagrażać ludności rolniczej.

Inne, przeważnie pagórkowate jest położenie Galicyi wschodniej. Tu, z wyjątkiem szerokiej doliny górnego Dniestru i zabagnionych równin w stronie północnej, w powiatach brodzkim, kamioneckim, a po części żółkiewskim, rawskim, sokalskim i złoczowskim, porzeczają się o wiele węższe i chociaż wymagają niezbędnie bądź regulacji, bądź ubezpieczenia brzegów, noszą przecież na sobie więcej charakter właściwych robót melioracyjnych, podnoszących produktywność ziemi, a natomiast skutkiem właśnie wąskości dolin przedstawiają mniejszy okrąg konkurencyjny i obciążają większymi datkami interesowanych.

Mimo to, uznając potrzebę dopomożenia zagrożonej ludności, Wysoki Sejm uchwalił ustawy dotyczące regulacji Gniłej Lipy, Złotej Lipy, Dniestru między Rozwadowem i Żurawnem, Bugu, Potoku Dumnego i Przegnojówki i roboty na tych rzekach są w pełnym toku, a największa z nich, regulacja górnego Dniestru, po wielu latach oczekiwania, przychodzi w obecnej sesji na porządek dzienny.

Regulacje lokalne, wraz z temi, które do kategorii mniejszych robót melioracyjnych należą, wyczerpują znaczne kwoty w budżecie krajowym, bo około 150.000 zł. rocznie; wszelako usunąć je w zupełności byłoby trudno. Jeżeli bowiem na systematyczne regulacje wydaje się wielkie sumy i świadczy tem prawdziwe dobrodziejstwo miejscowej ludności, niepodobna odmówić go w innych okolicach tym, którzy zarówno podatki opłacając, są wyjątkowo zagrożeni i resztki mienia w corocznych klęskach utracają, a którym korzyści ze systematycznej regulacji przypadłyby może za lat 20 lub później. Te więc drobne regulacje wyjątkowo tylko podejmowane być winny i nie nadwężać środków budżetu krajowego, ale w tych zakreszonych granicach uważa je Komisya gospodarstwa krajowego za potrzebne i wskazane, byle dwa warunki były wypełnione t. j., żeby regulacja taka odbywała się pod nadzorem na podstawie umiejętnie wypracowanych planów i mogła być po latach wielu w system ogólny regulacji dotyczącej rzeki wciągnięta; powtóre, żeby konserwacja dokonanych robót była z góry przez strony interesowane zabezpieczoną.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że przestrzeganie tych dwóch warunków przy udzielaniu krajowej pomocy dla lokalnych regulacji jest wskazane.

Bagna w okolicy Niska, Rudnika i Oleska zostały już osuszone. Roboty około odwodnienia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim, tudzież pod Stojanowem są na ukończeniu, a projekt kolmatacyi największych w kraju bagien nadniestrzańskich na najbliższej sesji przedłożonym będzie Wysokiemu Sejmowi.

Drenowanie i nawodnienie, wchodzące w zakres czysto prywatnych przedsiębiorstw, ale przynoszące rolnikom najwyższe korzyści, przedewszystkiem drenowanie w kraju, gdzie przeważna część gruntów jest mokra i nieprzepuszczalna, niedostatecznie do niedawna się rozwijało. Dopiero w ostatnich paru latach żądania pomocy technicznej ze strony Biura melioracyjnego znacznie się powiększyły, a nawet kilku włościan prawidłowe drenowanie swoich gruntów przeprowadziło. Wydział krajowy popiera te usiłowania przez udzielanie pomocy technicznej, zakładanie fabryk rurki drenarskich, a nawet subwencyonowanie włościan, lecz żądania planów i dozoru robót wzmagają się coraz liczniej, a po wejściu w życie ustawy o kredycie melioracyjnym pomnożą się niewątpliwie do tego stopnia, że Biuro melioracyjne przy wyteżonej nawet pracy nie będzie w stanie wymaganiom podołać, pomimo wzrostu personalu swego do liczby 33 inżynierów i wraz z uczniami przeszło 50 dozorców.

Po tym ogólnym poglądzie na obecny stan budowli wodnych i melioracji gruntowych, przechodzi Komisya gospodarstwa krajowego do poszczególnych przedłożeń i wniosków Wydziału krajowego.

Prowadząc akcyę około regulacji wód w kraju w duchu programowych uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1894 przedkłada Wydział krajowy wnioski na podjęcie w drodze osobnych ustaw krajowych systematycznej regulacji

2 rzek karpackich Soły i Łomnicy, obwałowania lewego brzegu Wisły w powiecie krakowskim, uzupełnienia regulacji Nowego Brnia (nizinnego dopływu Wisły) i zabudowania potoku Bystry (Białego Dunajca) w Zakopanem. Projekty regulacji Soły i Łomnicy opracował ministerialny departament techniczny (c. k. nadinsygnier Artur Herbst), obwałowania Wisły i regulacji Nowego Brnia kraj. Biuro melioracyjne, zabudowania zaś Bystry sekcya Przemyska c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

a) *Systematyczna regulacja Soły i Łomnicy.*

Zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego zaproponowała Komisyja gospodarstwa krajowego już w swem zeszlórocznym sprawozdaniu melioracyjnym przeprowadzenie regulacji Soły i Łomnicy w drodze przedsiębiorstwa krajowego przy 40°/_o zasiłkach kraju i państwowej dotacyi budowli wodnych (etatu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, a 20°/_o zasiłku państwowego funduszu melioracyjnego, cofnęła jednak odnośne projekty ustaw w czasie obrad Wysokiego Sejmu nad tym przedmiotem, gdyż komisarz rządowy zakomunikował jej reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, który odmiennie od propozycyi Wydziału krajowego przyznawał tylko 20°/_o zasiłku z państwowej dotacyi budowli wodnych, obciążając 40 procentami państwowy fundusz melioracyjny, przeznaczony na popieranie właściwych robót melioracyjnych.

Obecnie konstatuje komisyja z zadowoleniem, że wedle nadeszłej d. 29. stycznia r. b. odezwy c. k. Namiestnictwa J. E. p. Prezydent Ministrów reskryptem z dnia 15. stycznia r. b. l. 948 wydanym w porozumieniu z Ministerstwami skarbu i rolnictwa przychylił się do życzenia Wydziału krajowego w sprawie subwencyonowania regulacji Soły i Łomnicy 40°/_o datkami z państwowej dotacyi wodnej, tak, iż na państwowy fundusz melioracyjny przypadnie do pokrycia 20°/_o, a na fundusz krajowy 40°/_o, a zarazem polecił c. k. Namiestnictwu wstawiać te datki do budżetów państwowych, począwszy od r. 1898, jako nadzwyczajne kredyty dla Soły w 18, a dla Łomnicy w 24 równych ratach rocznych.

Koszta regulacji Soły, którą przedłuża obecnie projekt ministerialny od Milówki do Rajczy w górę, na długości 72,66 kilometrów, wraz z uregulowaniem dolnych biegów dopływów: Rokitnika, Żabnicy, Juszczyzny, Koszarawy, Łękawki i Wielkiej puszczy po stronie prawej, a potoków Leśny, Żyley i Kamesznicy po stronie lewej, przedstawiają się następująco:

1. Dostawa kamienia : dla Soły	737.535 zlr. 06 ct.
dla dopływów	43.370 " 80 "
2. Koszta robót budowlanych : na Sole	354.747 " 38 "
na dopływach	28.154 " 20 "
3. Koszta czyszczenia łożyska Soły	97.629 " — "
4. Wykupno gruntów dla Soły	12.400 " — "
5. Wydatki nieprzewidziane	108.163 " 56 "
	<hr/>
	1,382.000 zlr. — ct.
6. Koszta zarządu (10 ^o / _o powyższej sumy)	140.000 " — "
7. Roboty dodatkowe i koszta konserwacyi w czasie budowy (około 20 ^o / _o)	268.000 " — "
	<hr/>
Razem	1,790.000 zlr. — ct.

Koszta regulacji Łomnicy od Osmołody do Dniestru na długości 90,8 *km*, Czezwy od Spasa do projektowanego ujścia do Łomnicy w Tużyłowie na długości 20,6 *km* i DUBY od Roźniatowa do ujścia do Czezwy w Swaryczowie na długości 6 *km* wynoszą:

1. Dostawa kamienia	1,127.386 zlr. 53 ct.
2. Koszta robót budowlanych	548.883 " 82 "
3. Koszta czyszczenia łożysk	142.608 " — "
4. Wykupno gruntów	39.325 " — "
5. Wydatki nieprzewidziane	142.296 " 65 "
6. Koszta zarządu (9 ^o / _o powyższej sumy)	180.000 " — "
7. Roboty dodatkowe i utrzymanie w czasie budowy (około 10 ^o / _o powyższej sumy)	208.000 " — "
	<hr/>
Razem	2,388.500 zlr. — ct.

Wedle wniosku Wydziału krajowego przyjętego przez c. k. Rząd trwać ma budowa przy regulacji Soły lat 18, a przy regulacji Łomnicy lat 24; roczna zatem rata 40% zasiłku krajowego na regulację Soły w kwocie 716.000 złr. wynosić będzie od r. 1898 począwszy 39.778 złr. w. a., takąż zaś rata 40% zasiłku krajowego na regulację Łomnicy w kwocie 955.400 złr. w. a. wyniesie 39.808 złr. w. a.

Gdy kodyfikacya przedłożonych przez Wydział krajowy projektów ustaw odpowiada życzeniu c. k. Rządu, Komisya zaleca je Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia, wprowadzając jedynie zmianę w §. 1. projektu ustawy o regulacji Soły przez zastąpienie miejscowości Milówka miejscowością Rajcza, dokąd wedle projektu ministerjalnego sięgać będzie regulacya.

b) *Przedsiębiorstwa melioracyjne.*

Wniosek Wydziału krajowego w sprawie obwałowania lewego brzegu Wisły od Krakowa do granicy państwa odpowiada uchwale Wysokiego Sejmu z d. 30. stycznia 1896, a przeprowadzenie tej roboty staje się sprawą naglącą w miarę postępu robót na brzegu prawym między Podgórzem a Niepołomicami. Sporządzony przez krakowską ekspozyturę biura melioracyjnego projekt, który ma na celu ochronę od zalewu 5.978 morgów urodzajnej ziemi nadwiślańskiej, wysokiej wartości ze względu na sąsiedztwo Krakowa, oblicza koszta budowy na 435.480 zł. w. a., z czego fundusz krajowy pokryć ma 40% czyli 174.192 zł. w. a., państwowy zaś fundusz melioracyjny i konkurencyja po 30% czyli po 130.644 zł. w. a. — Przy ośmioletnim okresie budowy wyniesie roczna rata zasiłku krajowego 21.774 zł. w. a. takąż zaś rata datków państwa i konkurencyi po 16.330 zł. 50 ct. w. a.

Ponieważ spółka wodna dla tego przedsiębiorstwa musi być dopiero zawiązana co ze względu na praktykowane w ostatnich latach liczbach formalności i trudności ze strony władz politycznych wymagać będzie dłuższego przeciągu czasu, zatem przyjmując projekt ustawy w brzmieniu przedłożenia Wydziału krajowego, nie proponuje Komisya Wysokiemu Sejmowi uchwalenia dotacyi na te roboty w budżecie na r. 1897.

Drugi projekt melioracyjny Wydziału krajowego ma na celu uzupełnienie regulacji Nowego Brnia z dopływami, która rozpoczęta w r. 1885 przez przymusową spółkę wodną, a prowadzona dalej od r. 1890 przez Wydział krajowy nie została dotychczas ukończoną z powodu wyczerpania funduszu regulacyjnego.

Uzupełnienie tej regulacji obejmuje dwie części:

wykończenie robót w ramach pierwotnego projektu rządowego z r. 1875 kosztem 224.803 zł. 9 ct. w. a.;

tudzież niezbędne dla osiągnięcia celu regulacji roboty dodatkowe, mianowicie; uregulowanie kilku dopływów i wykonanie rowów osuszających kosztem 94.696 zł. 91 ct. w. a.

Z ogólnych kosztów 319.500 zł. pokryć ma fundusz krajowy 40% czyli 127.800 zł., państwowy zaś fundusz melioracyjny i spółka wodna po 30% czyli po 95.850 zł.

Przy ośmioletnim okresie budowy wynosić będzie coroczny datek kraju począwszy od r. 1897 po 15.975 zł.

Wedle informacji otrzymanej w Departamencie III. Wydziału krajowego oświadczył się Wydział spółki wodnej zarówno jak Wydział Rady powiatowej Dąbrowskiej przeciw wykonaniu zaprojektowanych robót dodatkowych, których koszta obliczono na 94.696 zł. 91 ct., a to ze względu na znaczne obciążenie członków spółki 30% dodatkiem na te roboty w kwocie 28.409 zł. 07 ct. — Gdy jednak techniczny departament wodny c. k. Namiestnictwa, który w jesieni r. 1896 przeprowadził reambulację projektu, uznaje nieodzowną potrzebę wykonania tych robót dodatkowych, a nadto w razie zaniechania tych robót znaczna część członków spółki, którym korzystanie z regulacji umożliwiają dopiero zaprojektowane kanały odwodniające, mogłaby zażądać wyłączenia ze związku spółki i zwrotu datków, a tem samem obciążyć pozostałych członków spółki kwotą dorównującą powyższemu 30% datkowi na roboty dodatkowe, Komisya zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie projektu ustawy w osnowie proponowanej przez Wydział krajowy i uchwalenia na r. 1897 I. raty 40% zasiłku krajowego w kwocie 15.975 zł.

Trzeci projekt melioracyjny Wydziału krajowego zmierza do zapewnienia zabudowania źródlowisk potoku Bystry i regulacji jej dolnego biegu w gminach Murzasichle i Zakopane. — Zabudowanie to mające na celu ochronę wil nad-

brzeźnych, tudzież mostow krajowego i gminnych, ma być wykonane w ciągu lat sześciu poczynawszy od r. 1897 kosztem 120.000 zł. w. a., który ponosić będą fundusz krajowy i państwowy fundusz melioracyjny po połowie. — Ze względu na doniosłość tych robót dla stacyi klimatycznej Zakopane, proponuje komisya uchwalenie bez zmiany wniosków Wydziału krajowego, t. j. projektu ustawy ogłaszającej to zabudowanie za przedsięwzięcie krajowe i wstawienie do budżetu na r. 1897 pierwszej raty 50% zasiłku krajowego w kwocie 10.000 zł. w. a.

Przyjmując powyższe wnioski w sprawie podjęcia nowych publicznych robót melioracyjnych, Komisya zwraca uwagę Wydziału krajowego na potrzebę rychłego przeprowadzenia osuszenia rozległych bagien w dorzeczu Bugu przez uregulowanie jego dopływów, a w pierwszym rzędzie Katy i Sołokii, które to roboty obok ochrony Powiśla od powodzi i osuszenia bagien naddniestrzańskich Wysoki Sejm w programie regulacyi wód z r. 1894 na pierwszym miejscu postawił.

Powołując się co do rezultatów budowy przy publicznych robotach melioracyjnych tudzież co do wykonania uchwał Wysokiego Sejmu i załatwienia petycyj na sprawozdanie Wydziału krajowego, Komisya zwraca na tem miejscu uwagę Wysokiego Sejmu na zbyt powolny postęp w zawiązywaniu spółek wodnych przez c. k. Starostwa, oraz trudności stawiane przy podjęciu publicznych robót melioracyjnych przez c. k. Ministertwo rolnictwa, które opierając się na postanowieniu kraj. ustawy wodnej, żąda od Wydziału krajowego przed rozpoczęciem budowy uzyskania konsensu władzy politycznej, jakkolwiek roboty te w myśl obowiązujących specjalnych ustaw winny być w drodze przymusowej wykonane, a w podobnych wypadkach w innych częściach państwa władze polityczne konsensów wcale nie wydawały. Z tych powodów formalnej natury nie mogła być np. dotychczas podjęta regulacya środkowej sekcji Gniłej Lipy przez Wysoki Sejm przed dwoma laty uchwalona.

Rzeczą tedy będzie Wydziału krajowego przeprowadzić z c. k. Rządem rokovania o zmianę wydanego reskryptu ministeryalnego, a ewentualnie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt zmiany postanowienia §. 41. krajowej ustawy wodnej.

ad II.

JE. Marszałek krajowy przydzielił w r. 1896 sprawy rybactwa kraj. Biuru melioracyjnemu.

Zakres działania Wydziału krajowego przy wykonywaniu ustawy z d. 31. października 1887 Dz. u. kr. Nr. 37. z r. 1890 o rybołostwie jest wcale skromny, gdyż ogranicza się tylko do udzielania c. k. Namiestnictwu opinii przy rozgraniczaniu wód krajowych na rewiry rybackie. — Wyjątkowo w naszym kraju rozszerzyły się agendy Wydziału krajowego w tej gałęzi gospodarstwa, gdyż ze względu na niski stopień inteligencji i niezamożność dzierżawców rewirów rybackich, c. k. Ministerstwo rolnictwa, zastosowując postanowienie §. 30. ustawy rybackiej, poruczyło funkcyje wydziałów rewirowych Wydziałowi krajowemu.

Sprawowanie tych agend, wyszczególnionych w §. 27. ustawy rybackiej poruczył Wydział krajowy inżynierowi-asystentowi Biura drogowego Tadeuszowi Rozwadowskiemu, który przy pomocy funduszu krajowego wykształcił się na specjalistę w rybactwie i zakładaniu stawów rybnych, i pokrywał na razie jego pobory z grzywien i taks rewirowych.

Z uwagi na zwiększone czynności w dziale rybactwa przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie w Biurze melioracyjnem posady stałego referenta fachowego dla spraw rybactwa w randze inżyniera II. klasy, którą zamierza nadać p. Rozwadowskiemu, a zarazem na pokrywanie jego poborów z funduszu krajowego, ażeby grzywny i taksy rewirowe mogły być użyte wyłącznie na zarybienie wód krajowych, a w szczególności tępienie zwierząt szkodliwych dla rybołostwa, hodowanie i wypuszczanie narybku, oraz urządzenie tarlisk i przepławek.

Podzielając powyższe zapatrywanie, Komisya przyjmując wniosek Wydziału krajowego na ustanowienie referenta fachowego dla spraw rybactwa, w tem jednakże przypuszczeniu, że referent ten ze względu na szczupłą ilość ekshibitów, które w sprawach rybactwa Wydział krajowy ma do załatwienia, w czasie wolnym od zajęć biurowych używanym będzie na żądanie stron prywatnych do udzielania pomocy technicznej przy urządzeniu gospodarstwa rybnego, oraz do projektowania i wykonania stawów rybnych, czem może oddać znakomite usługi gospodarstwu krajowemu.

Z pomiędzy dwudziestu dorzeczy urządziło c. k. Namiestnictwo dotychczas gospodarstwo rybne w sześciu dorzeczach (Skawy, Raby, Dunajcu, Bugu, Wisły

i Stryja), dzieląc je na 133 rewirów rybackich, z których 116 wydzierżawiono, podzieliło prowizorycznie dorzecze Soły i Wisłoki na rewiry i przeprowadziło studia dla działu dorzecza Prutu i Czeremosza, na pozostałych zaś dziesięciu dorzeczach nie rozpoczęto jeszcze czynności dla wprowadzenia w życie ustawy rybackiej.

Z uwagi, że to powolne wprowadzanie w życie ustawy rybackiej prowadzi stopniowo do wyczerpania rzek krajowych, gdyż dawna ustawa z roku 1882 o podniesieniu rybetwa utraciła moc obowiązującą, a w 10 względnie 14 dorzeczach, gdzie rewirów rybackich jeszcze nie zaprowadzono, nie ma dla ryb żadnej ochrony prawnej, Komisya zalecić musi usilnie tak Wydziałowi krajowemu, jak i c. k. Namiestnictwu przyspieszenie czynności celem uporządkowania gospodarstwa rybnego w całym kraju.

Obok tego zwrócić musi Komisya uwagę Wydziału krajowego na potrzebę odpowiedniego zorganizowania ochrony ryb przez ustanowienie pewnej kontroli rewirów rybackich, któraby czuwała nad ścisłym wykonaniem przepisów o policyi rybackiej i utrzymywała Wydział w świadomości, czy dzierżawcy, którzy w pierwszym rzędzie i we własnym interesie powołani są do wypełniania postanowień ustawy, rzeczywiście do niej się stosują, lub czy z innej strony nadużycia szkodliwe hodowli ryb się nie dzieją.

ad III.

Nie małe znaczenie dla powiększenia produkcji rolniczej kraju ma zainicjowana przez c. k. Ministerstwo rolnictwa uprawa rozległych nieużytków torfiastych.

Jako środek demonstracyjny służą dla rolników założone przy pomocy państwa i kraju stacye doświadczalne w Rudniku, Korsowie, Chorostkowie i Olesku dla torfów nizinnych, a w Nowym Targu dla torfów wyżynnych, których wyniki ogłaszane bywają w fachowych czasopismach rolniczych. Znaczniejszego postępu w podejmowaniu tego rodzaju robót melioracyjnych oczekiwać należy obecnie, kiedy Wydział krajowy wykonując uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1894 ustanowił w porozumieniu z c. k. Ministerstwem rolnictwa w Biurze melioracyjnym wykształconego w ciągu dwu lat za granicą specjalistę-inżyniera, którego zadaniem będzie obok kierowania doświadczeniami z kulturą i eksploatacją torfowisk, udzielać pomocy technicznej właścicielom gruntów.

Gdy z końcem roku 1897 przestają płynąć przyrzeczone przez c. k. Ministerstwo rolnictwa subwencye dla 4 stacyj w Rudniku, Korsowie, Nowym Targu i Chorostkowie, rzeczą będzie Wydziału krajowego przeprowadzić z c. k. Ministerstwem rolnictwa po wysłuchaniu opinii krajowej Komisji dla spraw rolniczych rokowania co do ilości i rozmiarów nowych stacyj, względnie pól doświadczalnych i odnośne wnioski przedłożyć Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesji.

Porównując urządzenie galicyjskich stacyj doświadczalnych z takimiż stacyami w Niemczech, Komisya gospodarstwa krajowego zwrócić musi uwagę Wydziału krajowego, że stacye galicyjskie założone są w zbyt szerokich rozmiarach i zbyt wysoko dotowane, wskutek czego ilość ich jak i pożytek dla ogółu rolników są za małe.

Również przeoczono przy prowadzeniu doświadczeń w Galicyi stronę praktyczną i finansową, wskutek czego rentowność poszczególnych kultur, dla rolników najważniejsza, w sprawozdaniach corocznych bywa pomijana. Przy zakładaniu zatem nowych stacyj, należy, zdaniem Komisji, zmniejszyć roczne dotacje, wskutek czego przy tym samym nakładzie zwiększy się sieć pól doświadczalnych i umożliwi korzystanie ze zrobionych prób szerszym kołom rolników.

Oprócz tego sądzi Komisya gospodarstwa krajowego, że obok stacyj doświadczalnych, wskazane jest zakładanie także stacyi dla produkcji nasienia traw, właściwych dla kultury łąk torfowych, tem więcej, że zakładanie łąk na gruntach torfowych przy odpowiednich warunkach położenia i podglebia doprowadzić może do rezultatów najłatwiej i najtaniej osiągnąć się dających. Komisya gospodarstwa krajowego mniema, że stacye taką utworzyć by można przy stacyi doświadczalnej w Korsowie, gdzie przeważnie kultura łąk torfowych jest praktykowaną, co też uważył Wydziału krajowego porucza.

Wychodząc z tego zapatrywania, zaleca Komisya utworzenie dwóch nowych pól doświadczalnych na osuszonych w roku ubiegłym bagnach Stojanowskich, mianowicie w Wolicy baryłowej i Stojanowie i przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek na uchwalenie w tym celu na r. 1897 dotacyi w kwocie 500 zł. w. a.

Również zaleca Komisya Wydziałowi krajowemu urządzenie w ciągu r. 1897 pola doświadczalnego w środkowej części Galicyi, gdzie się znajdują wielkie obszary torfowisk nizinnych o podglebiu piaskowem, a gdzie dotychczas nie ma żadnego pola doświadczalnego. Do tego celu nadawałaby się miejscowość Ożomla, zwłaszcza, że potrzebne zdjęcia dla kultury zostały już przez fachowego inżyniera Wydziału krajowego tamże wykonane, a projekt techniczny jest na ukończeniu. Potrzebny zasilek krajowy może być pokrytym z dotacyi dyspozycyjnej na drobne melioracye.

ad IV.

W czasie od dnia 1. lipca 1895 do końca czerwca 1896 r. wykonało Biuro melioracyjne:

a) zdjęcia:

115,8 km i 9.080 morgów dla regulacji wód;

5.252 morgów pod osuszenie, 6.689 morgów pod drenowanie i 2.166 morgów pod nawodnienie dla 111 stron prywatnych:

b) projekty:

190,7 km i 9,678 morgów dla regulacji wód;

1,328 morgów osuszenia rowami, 5,973 morgów drenowania i 1,077 morgów nawodnienia dla 86 stron prywatnych;

c) roboty:

przy 16 publicznych robotach melioracyjnych;

24,95 km prywatnych lub lokalnych regulacji wód;

777 morgów osuszenia rowami, 2,036 morgów drenowania i 544 morgów nawodnienia dla 70 stron prywatnych.

W czasie tym zajętych było 30 techników i elew komasacyjny (przez pół roku), dwóch zaś techników uzupełniało studia agronomiczne za granicą. Z tych, dwóch techników prowadziło referat tudzież inspekcye i kolaudacye robót publicznych, 13 budowę przy publicznych robotach melioracyjnych, 6 zajętych było zdjęciami i opracowaniem projektów dla regulacji górnego Dniestru i kolmatacyi bagien naddniestrzańskich, tudzież regulacji Pełtwi i Uszwicy, 9 techników projektowało i wykonywało prywatne roboty melioracyjne (po 2 w Krakowie, Tarnowie i Lwowie, po 1 w Sanoku i Jasle, 1 technik zajęty był 9 miesięcy we Lwowie, a 3 miesiące w Jasle), elew zaś komasacyjny przydzielonym był ekspozyturze stanisławowskiej do robót prywatnych.

Rozmiar wykonanych zdjęć, projektów i robót przy melioracyach prywatnych przedstawia się w morgach następnie:

a) zdjęcia:

Ekspozytura	Osuszenie rowami	Dreno- wanie	Nawodnie- nie	Razem
	w m o r g a c h			
Lwów	3.451	1.632	740	5.823
Kraków	—	1.319	73	1.392
Tarnów	165	1.413	1.164	2.742
Jasło	—	140	10	150
Sanok	92	521	175	788
Stanisławów . .	1.544	1.664	4	3.212
	5.252	6.689	2.166	14.107
<i>b) projekty:</i>				
Lwów	30	2.558	438	3.026
Kraków	—	1.044	90	1.130
Tarnów	—	1.400	415	1.815
Jasło	—	115	10	125
Sanok	85	494	120	699
Stanisławów . .	1.213	362	4	1.579
	1.328	5.973	1.077	8.378

c) roboty:

Ekspozytura	Osuszenie rowami	Dreno- wanie	Nawodnie- nie	Razem
	w m o r g a c h			
Lwów	720	778	—	1.498
Kraków	—	512	258	770
Tarnów	—	148	165	313
Jasło	12	85	10	107
Sanok	45	287	111	443
Stanisławów . . .	—	226	—	226
	777	2.036	544	3.357

Z powyższego wykazu jest widocznem, że w ostatnim roku ilość zgłoszeń o pomoc techniczną dla melioracyj prywatnych nadzwyczaj wzrosła, co niewątpliwie przypisać należy oczekiwanemu wprowadzeniu w życie ustawy państwowej o kredycie melioracyjnym.

Ubolewać jednak należy, iż uchwalony przez Wysoki Sejm etat inżynierów nie jest jeszcze skompletowanym, gdyż zamiast 39 inżynierów etatowych liczy Biuro melioracyjni tylko 33 techników, a od 2 lat nie zgłosił się ani jeden kandydat na stypendyum o rocznych 1.000 zł. przeznaczone dla ukończonych słuchaczy inżynierii w celu uzupełnienia studyów w technice melioracyjnej.

Przyczynę tego smutnego objawu upatruje Wydział krajowy nie tylko w braku techników wogóle, lecz także w niekorzystniejszych stosunkach awansu, aniżeli w innych dykasteryach, wskutek czego ukończeni technicy wolą się starać o służbę państwową i kolejową.

Gdy w roku 1897 mają być podjęte roboty przy trzech nowych przedsiębiorstwach, mianowicie: obwałowaniu Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, regulacji górnego Dniestru i uzupełnieniu regulacji Nowego Brnia, które zaabsorbują sześciu inżynierów Biura melioracyjnego, a melioracje prywatne po wprowadzeniu w życie ustawy o kredycie melioracyjnym, spowodują również większe zapotrzebowanie sił technicznych, rzeczą będzie Wydziału krajowego obmyśleć środki dla pozyskania sił technicznych i stosowne wnioski przedłożyć Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi.

ad V.

Obok pierwszych rat zasiłków krajowych przeznaczonych dla ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych, przypada Komisji gospodarstwa krajowego do oceny preliminarz wydatków krajowych, na lokalne regulacje rzek niespławnych i na drobne melioracje.

Przedłożony przez Wydział krajowy preliminarz c. k. Namiestnictwa, wykazuje na rok 1897 potrzebę 142.621 zł., tytułem 33 $\frac{1}{3}$ % datków kraju na miejscowe roboty ochronne na 13 rzekach (Sole, Skawie, Rabie, Dunajcu, Popradzie, Wisłocze, Sanie, Wiszni, Wisłoku, Stryju, Świcy, Łomnicy i Bystrzycy).

Oprócz tej sumy żąda Wydział krajowy następujących dalszych zasiłków przyrzeczonych c. k. Namiestnictwu, przed nadejściem rzeczonoego preliminarza z zastrzeżeniem zatwierdzenia Wysokiego Sejmu:

1. na regulację Sanu pod Jabłonicą ruską	1.133 zł.
2. " " Sanu pod Iskanią	903 "
3. " " Wisłoka pod Wiśniową	1.152 "
4. " " Stryja pod Chodowicami	2.000 "
razem	<u>5.188 zł.</u>

która to kwota wraz z wykazaną w preliminarzu	
c. k. Namiestnictwa potrzebą	142.621 "
przedstawia sumę	<u>147.809 zł.</u>
w porównaniu z dotacją uchwaloną w budżecie	
r. 1896	140.318 "
wyższą o	<u>7.491 zł.</u>

Na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Sejmowej z dnia 26. listopada 1889, preliminaruje Wydział krajowy w Rubryce XIII. poz. 183 na rok 1897 następujące dotacje:

1. na regulację Prutu pod Śniatynem pierwszą z 2 rat 30% zasilku	9.600 zł.
2. zasiłek 33 $\frac{1}{3}$ % na konserwację osuszenia bagien Rudnickich	1.400 "
3. na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk	5.500 "
4. na zakupno fabryk drenarskich, w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892, piątą i ostatnią ratę	5.000 "
5. do dyspozycyi Wydziału krajowego	10.000 "
razem	<u>31.500 zł.</u>

Gdy wydatki powyższe zostały dostatecznie uzasadnione w sprawozdaniu Wydziału krajowego, Komisya zaleca je Wysokiemu Sejmowi bez zmiany do przyjęcia wraz z proponowaną przez Wydział krajowy rezolucją do c. k. Rządu o przyznaniu na rok 1897 zasilku 5.000 zł. na urządzenie fabryk drenarskich.

Komisya podziela też wyrażone przez Wydział krajowy zapatrywanie, że 33 $\frac{1}{3}$ % zasilki na lokalne regulacje rzek niespławnych z wyjątkiem Dunajca, Wiśłoki, Sanu i Dniestru, które zostają pod pieczęcią rządową, winny być pokrywane nie z państwowej dotacji budowli wodnych, lecz z przyznawanej corocznie przez Radę państwa do dyspozycyi c. k. Ministerstwa rolnictwa dotacji na popieranie mniejszych melioracyj, która wynosiła w roku 1896. 260.000 zł. a wzrosła w roku bieżącym na 300.000 zł., a z której kraj nasz w minimalnych tylko rozmiarach korzysta.

Kończąc niniejsze sprawozdanie pragnie Komisya gospodarstwa krajowego zwrócić jeszcze uwagę Wysokiego Sejmu na objaw niewłaściwy, że częstokroć w uznaniu naglącej potrzeby regulacji lokalnej powzięte uchwały pozostają nie wykonane, co w sposób rażący pojawia się przy uchwalonej regulacji Dunajca w dolinie nowosądeckiej. Na tę lokalną regulację wstawiał Wysoki Sejm przez cały szereg lat subwencję po 2.000 zł., które jednak nie zostały zużytkowane, bądź to z powodu braku projektu, bądź też niemożliwości ściągnięcia 33 $\frac{1}{2}$ % datku z niezamożnych włościan. W budżecie z r. 1896 i w preliminarzu na r. 1897 figurują nowe zasilki po 2.000 zł. i 700 zł., na regulację Dunajca w tej przestrzeni (w Podgrodziu i Stadle, tudzież w Wygłanowicach i Starym Sączu), o których niewiadomo, czy będą wogóle użyte.

Komisya gospodarstwa krajowego zwraca tedy uwagę Wydziału krajowego na potrzebę spiesznego uporządkowania wymienionej przestrzeni Dunajca, a wraze trudności ściągnięcia datków konkurencyjnych, na możliwość wyjednanja zasilku z państwowej dotacji na drobne melioracje i przyjścia tym sposobem z pomocą niezamożnej ludności.

Na podstawie powyższego sprawozdania Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 9. grudnia 1896 l. 77.665 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882 w Rubryce XIII. pozycyi 180 wydatków na rok 1897 następujące zasilki:

a) na regulację Soły:	
1. pod Cięcina i Radziechową	1.490 zł.
b) na regulację Skawy:	
1. pod Jaroszowicami i Wadowicami	3.420 zł.
2. " Wadowicami i Witanowicami	1.500 "
3. " Grodziskiem i Graboszcycami	1.000 "
<u>5.900 zł.</u>	
c) na regulację Raby:	
1. pod Dolną wsią i Osieczanami	1.000 zł.
2. " Brzezową i Targoszyną	1.000 "
3. " Targowiskiem	1.000 "
4. " Winiarami, Stadnikami i Gdowem	1.000 "
5. " Krzyżanowicami wielkimi i małemi	1.000 "
6. " Ujściem solnem	650 "
<u>5.650 zł.</u>	

d) na regulację Dunajca:

1.	pod	Jazowskiem i Maszkowicami	1.000	zł.
2.	"	Podegrodziem i Stadłem	2.000	"
3.	"	Wyglanowicami i Starym Sączem	700	"
4.	"	Marcinkowicami i Kurowem	1.000	"
5.	"	Zbyszycami i Znamirowicami	1.000	"
6.	"	Tęgoborzem	1.000	"
7.	"	Witowicami dolnymi	1.000	"
8.	"	Wiatrowicami, Tropiem i Będzieszyną	2.000	"
9.	"	Drużkowem i Filipowicami	3.000	"
10.	"	Charzewicami i Wesołowem	3.000	"
11.	"	Melsztynem i Olszynami	2.000	"
12.	"	Gierową janowicką i Wielką wsią	2.000	"
13.	"	Wielką wsią	2.000	"
14.	"	Sukmaniem	1.084	"
15.	"	Filipowicami	4.523	"
16.	"	Gierową janowicką	1.485	"
17.	"	Olszynami i Sukmaniem	4.200	"
18.	"	Melsztynem	1.705	"
19.	"	Strugą	2.312	"
20.	poniżej	mostu w Melsztynie	1.071	"
21.	pod	Biskupicami i Domosławicami	2.760	"
22.	"	Szczepanowicami i Zagłobicami	1.000	"
23.	"	Stróżami i Wesołowem	1.000	"
24.	"	Różnowem	478	"
				<hr/>
				41.318 zł.

e) na regulację Popradu:

pod Biegonicami i Starym Sączem 1.250 zł.

f) na regulację Wisłoki:

1.	pod	Brzyskami i Bukową	500	zł.
2.	"	Bukową i Błażkową	1.000	"
3.	"	Skurową	1.000	"
4.	"	Skurową, Zawadką i Przeczycą	2.000	"
5.	"	Przeczycą	1.001	"
6.	"	Przeczycą i Kamienicą	1.000	"
7.	"	Dęborzynem	1.000	"
8.	"	Jaworzem i Łabuziem	1.000	"
9.	"	Parkoszem i Lipinami	1.300	"
10.	"	Dębicą i Straszęcinem	500	"
11.	"	Latoszynem	1.000	"
12.	"	Brzezina, Bobrową i Wolą bobrowską	3.720	"
13.	"	Przeclawiem i Kielkowem	1.000	"
14.	"	Tuszyną i Rzemieniem	1.000	"
15.	"	Rzemieniem, Rzochohem i Rzyškami	2.287	"
16.	"	Kielkowem i Goleszowem	2.000	"
				<hr/>
				21.308 zł.

g) na regulację Sanu:

1.	pod	Mrzygłodem i Dobrą	500	zł.
2.	"	Witryłowem, Hroszówką i Temeszowem	1.801	"
3.	"	Krzemienną, Niewistką i Jabłonicą ruską	4 618	"
				<hr/>
Do przeniesienia				6.919 zł.

	Z przeniesienia	6.919 zł.	
4.	" Iskanią	903 "	
5.	" Nozdrzem i Dąbrówką starzeńską	3.000 "	
6.	" Karolówką i Dynowem	1.267 "	
7.	" Bachorzem	500 "	
8.	" Pawłokomą	1.000 "	
9.	" Bachorzem i Sielnicą	3.607 "	
10.	" Ruską wsią	500 "	
11.	" Iskanią i Bachowem	2.000 "	
12.	" Korytnikami	2.500 "	
13.	" Ostrowem	9.474 "	
14.	" Wilczą i Buszkowisami	3.000 "	
15.	" Sośnicą i Dusowcami	3.000 "	<u>37.670 zł.</u>

h) na regulację Wiszni:

pod Nienowicami i Michałówką 2.500 zł.

i) na regulację Wisłoka:

1.	pod Kalembiną, Kozłówką i Ko-		
	zuchowem	1.500 zł.	
2.	" Wiśniową	1.152 "	
3.	" Babicą i Siedliskami	3.000 "	
4.	" Trzebowniskiem	1.000 "	
5.	" Łukawcem	2.000 "	
6.	" Dobrzechowem	1.000 "	<u>9.652 zł.</u>

k) na regulację Stryja:

1.	pod Pokrowcami i Pczanami	500 zł.	
2.	" Chodowicami	2.000 "	
3.	" Żulinem i Siemiginowem	500 "	
4.	" Wołcniewem	500 "	<u>3.500 zł.</u>

l) na regulację Świcy:

1.	pod Heszowem i Kniaziołką	1.700 zł.	
2.	" Podbereżem	1.000 "	
3.	" Sokołowem i Łanami sokołow-		
	skimi	<u>3.000 "</u>	5.700 zł.

m) na regulację Łomnicy:

pod Temerowcami 500 zł.

n) na regulację Bystrzycy:

1.	pod Mykietyńcami i Uhornikami	851 zł.	
2.	" Pasieczną	1.500 "	
3.	" Zagwoździem	2.000 "	
4.	" Woleczyńcem	2.000 "	
5.	" Jamnicą i Sielcem	2.000 "	
6.	" Grabowcem	1.000 "	
7.	" Manasterczanami	1.500 "	<u>10.851 zł.</u>

o) na premiowanie zawiklenia odsypisk. 500 zł.

Ogółem 147.809 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w Rubr. XIII. poz. 183 wydatków na rok 1897 następujące zasiłki:

a) na regulację Prutu pod Śniatynem (I. rata)	.	.	.	9.600 zł.
b) na konserwację robót przy osuszaniu bagien Rudnickich	.	.	.	1.400 zł.
c) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:				
w Rudniku	.	.	.	1.000 zł.
w Korsowie	.	.	.	1.000 "
w Nowym Targu	.	.	.	500 "
w Olesku i Kontach	.	.	.	1.000 "
w Chorostkowie	.	.	.	500 "
w Stojanowie	.	.	.	500 "
połowa remuneracyi zarządu stacyi	.	.	.	1.000 zł.
				5.500 zł.
d) na zakładanie fabryk drenarskich w myśl uchwały z dnia 6 kwietnia 1892 V. rata (ostatnia)	.	.	.	5.000 zł.
e) do dyspozycyi Wydziału krajowego	.	.	.	10.000 zł.
Ogółem	.	.	.	31.500 zł.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na urządzenie fabryk drenarskich przyznał w r. 1897 subwencję 5.000 zł. w. a. z państwowej dotacyi melioracyjnej.

V. Sejm ustanawia w krajowym biurze melioracyjnym posadę stałego referenta fachowego dla spraw rybactwa w randze inżyniera II. klasy i otwiera Wydziałowi krajowemu na rok 1897 kredyt w kwocie 1.500 zł. w. a. na utrzymanie tego referenta.

VI. Sejm uchwała załączone (Aleg. I—5) projekty ustaw:

- a) o regulacyi rzeki Soły;
- b) " " " Łomnicy z dopływami;
- c) " zabudowaniu potoku Bystry;
- d) " uzupełnieniu regulacyi Nowego Brnia z dopływami;
- e) " " lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa.

VII. Sejm przyznaje na rok 1897 tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych:

- a) na zabudowanie potoku Bystry dotację w kwocie 10.000 zł. w. a.
- b) na uzupełnienie regulacyi Nowego Brnia z dopływami dotację w kwocie 15.975 zł. w. a.

VIII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. na r. 1897 do końca lutego r. 1899, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Uchwałą pod VIb załatwioną zostaje petycja L. s. 84, ośmiu gmin powiatów Dolińskiego i Kałuskiego o regulację Łomnicy.

Lwów, dnia 2. lutego 1897.

Przewodniczący:
St. Polanowski w. r.

Sprawozdawca:
Gorayski w. r.

Alegat 1. do sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego.

U s t a w a

z dnia o regulacji rzeki Soły.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacja rzeki Soły od Rajczy do ujścia do Wisły z dopływami ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt opracowany w roku 1895 przez organa państwowe, który preliminuje koszta ogólne na 1,790.000 zł. w. a.

Administracya państwowa jest jednak upoważnioną do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Wydziałem krajowym w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia preliminowanych powyżej kosztów regulacji w których się także mieszczą wydatki na utrzymanie w czasie budowy i na zarząd mają się przyczynić:

- a) fundusz krajowy czterdziestoma procentami;
- b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 i z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia dwudziestoma procentami;
- c) państwowa dotacja budowl wodnych z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia czterdziestoma procentami.

Datki konkurencyjne, do których będą pociągnięci właściciele graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych w myśl postanowień §. 51 krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38 służyć mają na częściowe pokrycie 40 procentowego datku funduszu krajowego suma tych datków nie może jednak w myśl §. 4. ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 przekroczyć trzydziestu procent kosztów budowy.

§. 4.

Wysokość i terminu płatności rocznych datków państwa i kraju oznaczy Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 5.

Utrzymanie wykonanych robót po upływie okresu budowy zapewnione będzie osobną ustawą krajową.

§. 6.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oraz wpływ Administracyi państwa i Wydziału krajowego na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które wyda Administracya państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym a w którym będzie także ustanowiony termin rozpoczęcia i czas trwania budowy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, rolnictwa i Skarbu.

Alegat 2. do sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego.

U s t a w a

z dnia o regulacyi rzeki Łomnicy z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Łomnicy z dopływami Czeczwą i Dubą ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi służyć ma projekt opracowany w r. 1895 przez organa państwowe, który preliminuje koszta ogólne na 2,388.500 zł. w. a. Administracya państwa jest jednak upoważnioną do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Wydziałem krajowym w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia preliminowanych powyżej kosztów regulacyi w których się także mieszczą wydatki na utrzymanie w czasie budowy i na zarząd mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy czterdziestoma procentami;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6 ustępu 1. i §. 4. ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 i z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia dwudziestoma procentami.

c) państwowa dotacja budowy wodnych z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia czterdziestoma procentami,

Datki konkurencyjne do których będą pociągnięci właściciele graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych w myśl postanowień § 51. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38 służyć mają na częściowe pokrycie 40-procentowego datku funduszu krajowego suma tych datków nie może jednak w myśl §. 4 ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 przekroczyć trzydziestu procent kosztów budowy.

§. 4.

Wysokość i terminu płatności rocznych datków państwa i kraju oznaczy Administracya państwa wspólnie z Wydziałem krajowym.

§. 5.

Urzymanie wykonanych robót po upływie okresu budowy zapewnione będzie osobną ustawą krajową.

§. 6.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa oraz wpływ Administracyi państwa i Wydziału krajowego na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które wyda Administracya państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym a w którym biedzie także ustanowiony termin rozpoczęcia i czas trwania budowy.

§. 7.

Wokonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, rolnictwa i skarbu.

Alegat 3. do sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego.

U s t a w a

z dnia o zabudowaniu potoku Bystry.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje :

§. 1.

Zabudowanie potoku Bystry w gminach Zakopane i Murzasichle ma być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt c. k. oddziału leśno technicznego dla zabudowań potoków górskich w r. 1895, preliminujący koszta robót na 120.000 zł. w. a.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Do pokrycia kosztów budowy ma się przyczynić :

a) galicyjski fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent preliminowanych kosztów.

b) państwowy fundusz melioracyjny z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w myśl §. 6 ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 takimże bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości pięćdziesięciu procent.

§. 4.

Datki kraju i państwa mają być uiszczone w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, kierownictwa budowy i wpływu Administracyi państwa na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnicwem, a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być po ukończeniu budowy utworzoną po myśli §. 45. ustawy krajowej z dnia 14. marca 1875. Dz. u. kraj. Nr. 38 w drodze administracyjnej spółka interesowanych właścicieli gruntów i innych nieruchomości, a to bez względu, czy się na to zgodzą lub nie, a rozkład datków na poszczególnych członków spółki ma być uskuteczniwym według postanowień §. 66. powołanej ustawy.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa.

Alegat 4. do sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego.

U s t a w a

z dnia

o uzupełnieniu regulacji rzeki Nowego Brnia z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie regulacji rzeki Nowego Brnia z dopływami ma być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną uzupełnienia tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1896 który preliminuje koszta robót na 319.500 zł. w. a. a mianowicie:

a) koszta wykończenia robót objętych projektem rządowym z r. 1875 na 224.803 złr. 09 ct. w. a.

b) koszta robót dodatkowych przy korekcyi dopływów Nowego Brnia i wykonaniu rowów osuszających na 94.696 złr. 91 ct.

Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta uzupełnienia tej regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1 i §. 4 ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent preliminowanych kosztów;

c) związana w myśl ustawy z dnia 13. maja 1885 Dz. u. kraj. Nr. 34 spółka wodna dla regulacji Nowego Brnia datkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i terminu płatności corocznych rat datków państwa kraju i spółki wodnej oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacji, oraz zarząd funduszu regulacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Tak Administracji państwa jak i spółce wodnej zastrzega się odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa określa rozporządzenie wykonawcze z dnia 7. kwietnia 1891 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68.

§. 6

Co do konserwacji wykonanych robót obowiązywać będzie postanowienie §. 6. ustawy z dnia 29. sierpnia 1890 Dz. u. kraj. Nr. 43.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Alegat 5. do sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego.

U s t a w a

z dnia

o uzupełnieniu obwałowania lewego brzegu Wisły między Krakowem
a granicą państwa.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem
Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa wraz z regulacją potoków Dłubni i Kościelnickiego ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1896 preliminujący koszta robót na 435.480 zł w. a.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z c. k. Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 bezwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38. według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte albo też o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych, zawiązaną

będzie przez Administrację państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod *a)*, *b)* i *c)* mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w równych ratach rocznych z góry z tem ograniczeniem, iż rzeczywista wypłata zasiłków kraju i państwowego funduszu melioracyjnego odbywać się ma w granicach pojedynczych rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z kwoty osiągniętej ze sprzedaży gruntów uzyskanych przy regulacji wymienionych w §. 1. potoków;
2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;
3. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla konserwacji wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy. Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu co do czasu trwania budowy terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem, a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.
